

DYSLEXI

UTREDNING

HANDLEDNING

UTBILDNING

Vi utreder också
DYSKALKYLI och SPRÅKSTÖRNING

LOGOPEDBYRÅN
HILL AB

Kyrkbacksgatan 13, 722 15 Västerås
Tel 021-13 94 55, 070-546 11 46

Vad är dyslexi?

Dyslexi eller specifika läs- och skrivsvårigheter, F81.0 Specifika lässvårigheter/Dyslexi, är ett språkbiologiskt funktionshinder som yttrar sig i läsning och skrivning. Grundproblemet är att uppfatta språkets små byggstenar, ljuden. Konsekvensen blir svårigheter med att uppnå flytande, automatiserad läsning. Som vuxen har man ofta lärt sig läsa, men har svårt att minnas det man läst och läser långsamt. Svårigheter att stava förekommer alltid.

Det är vanligt att personer med dyslexi också har svagt auditivt arbetsminne, vilket gör att man har svårt att lära sig saker utantill; multiplikationstabeller, omvandlingar, koder. Svårigheter att snabbt finna orden när man ska berätta kan också förekomma. Trots detta kan man ha god hörförståelse, bara man får text uppläst. Ibland förstår man bättre när man läser själv, trots långsamhet och felläsningar.

Hur vanligt är dyslexi?

Ungefär 25 % av alla barn som börjar skolan får svårigheter när läs- och skrivinläringen påbörjas. Det kan till exempel bero på generella språkliga problem, annat modersmål, dålig undervisning, svårigheter med koncentration, svag begåvning eller dyslexi.

5-8 % av befolkningen har dyslexi. Dyslexi finns med all säkerhet på alla språk. Det är fler pojkar än flickor som diagnostiseras, men forskarna vet att det beror på att flickorna är tysta och utmärker sig mindre samt har lättare att kompensera för sina svårigheter.

I skolan kan svårigheterna vara uppenbara och påverka många ämnen, t ex engelska, matematik och läsåmnen såsom SO. Som vuxen kanske problemen är mindre tydliga, men kan trots detta innebära betydande svårigheter i arbetslivet.

Är dyslexi ärftligt?

Det är klarlagt att det finns en stor ärftlig komponent i dyslexi. Det finns ofta fler i samma släkt. Man ärver genetiska anlag för att utveckla dyslexi. Tidig upptäckt och diagnos samt rätt typ av träning är avgörande för hur läs- och skrivförmågan ska komma att utvecklas. Man behöver hitta vägar att överbygga sina svårigheter genom att få rätt stöd från föräldrar och skola.

Hur tidigt kan man upptäcka svårigheterna?

När sätts diagnosen?

Läsinlärningen börjar med den tidiga språkutvecklingen. Det finns metoder att redan före skolstart upptäcka barn i riskzonen för dyslexi.

I förskolan är ett sådant tecken tal- och språkförsening, i förskoleklass att ha svårigheter med språklekar, till exempel rim och ramsor samt att lyssna efter rätt ljud. Att tidigt kartlägga svårigheter leder till att rätt träning och stimulans kan sättas in för att förebygga svårigheter.

Kartläggningar kan alltså göras redan i förskoleåren, men diagnos sätts tidigast i årskurs 2-3. Skolan är ofta vår uppdragsgivare, men som förälder kan du också söka oss. Vi välkomnar att få pedagogiska underlag från skolan.

Som vuxen kan du själv söka oss för utredning eller via din arbetsgivare, som brukar stå för utredningskostnaden om du varit fast anställd i ett år.

Att få diagnos innebär att speciell hänsyn kommer att kunna tas vid betygssättning och undervisningen kan läggas upp annorlunda.

Ju tidigare diagnosen ställs, desto lättare blir det för både omgivning och individ att få insikt om vad som är rätt åtgärd, hitta strategier samt inte minst behålla och utveckla en god självkänsla.

Har dyslexi med begåvning att göra?

Nej, dyslexi finns på alla begåvningsnivåer. Det finns många intelligenta människor med dyslexi.

Ju mer begåvad man är desto större möjligheter finns ofta att finna strategier som underlättar, men som också kan göra att din dyslexi är svårare att upptäcka.

Kan man bota eller träna bort dyslexi?

Nej, dyslexi är livslångt, men alla kan bli bättre och med rätt träning och hjälpmedel kan personer med dyslexi finna andra inlärningssätt, så att läs- och skrivsvårigheterna inte längre innebär något hinder att skaffa sig eller redovisa kunskap.

Vem ställer dyslexidiagnos?

Rätten att utreda bör skiljas från rätten att diagnostisera. Den medicinska diagnosen får bara ställas av medicinskt utbildad personal, oftast logoped.

Pedagoger kan utreda läs- och skrivsvårigheter samt därefter ställa en pedagogisk diagnos, men betyder inte detsamma som diagnosen F81.0 Dyslexi.

En dyslexidiagnos innebär att man tar ställning till att det är ett bestående funktionshinder, d v s är något man har med sig hela livet, även om själva förmågan givetvis utvecklas och förändras under åren.

Vad innehåller vår dyslexiutredning?

Utredningen är en omfattande kartläggning av många olika förmågor – förutom läs- och skrivförmågan. Vi kartlägger språklig förmåga, visuell och auditiv förmåga, fonologisk medvetenhet, arbetsminne, ordflöde. Vi tittar också en del på räknefärdigheter.

Vi letar efter styrkor och svagheter.

Ibland rekommenderar vi att ytterligare utredningar bör göras, t ex psykologutredning eller att neuropsykiatrisk expertis kopplas in. Vi samarbetar med Psykolog- och Specialpedagogbyrån i Västerås, <http://psykologochspecialpedagogbyran.se/>

Åtgärder i studiesituationen

När det har konstaterats att en elev har läs- och skrivsvårigheter, är skolan enligt skollagen skyldig att göra anpassningar och/eller att ge särskilt stöd. Vår kartläggning/utredning ligger till grund för val av åtgärder. Detta kan se olika ut, men handlar såväl om klassrums-situationen som specifik träning, samt hur samarbetet med hemmet bör ske.

Vi utfärdar också Högskoleintyg, Körkortsintyg samt i förekommande fall intyg gentemot Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Ett kompensatoriskt arbets sätt ska läras in tidigt – redan under de allra första skolåren.

Vid högre studier, till exempel universitet, finns väl utvecklade rutiner och metoder att tillmötesgå dyslektiker samt datorer och andra hjälpmedel betraktas då som en självklarhet. En dyslexiutredning som gjorts från skolår 5 och uppåt är giltig för t ex längre tid på Högskoleprovet.

Vilken träningsmetod är bäst?

Många olika träningsmetoder finns, men språkljudsbaserade metoder har visat sig fungera bäst för elever med dyslexi. Intensivträning under tidiga skolår verkar ge särskilt goda resultat.

Rätt stöd är att parallellt med träningen redan tidigt arbeta med kompensatoriska hjälpmedel, så som lärverktyg. Med en egen bärbar dator med alla de olika programvaror som dyslektiker behöver, har det visat sig att både läsningen och stavningen utvecklas. Kompenserande datorprogram i skolan, till exempel talsyntes, så att datorn kan läsa upp allt som finns där inklusive att texter kan skannas in för uppläsning. Det finns rättstavningsprogram på svenska och engelska, Stava Rex, Spell Right, utvecklade för personer med läs- och skrivsvårigheter, samt digitala ordböcker och ordprediktionsprogram Saida.

I vuxenlivet ser givetvis träningen delvis annorlunda ut, beroende på om man vill ägna tid åt ominläring eller bara vill arbeta med komparationer och hjälpmedel. Inom detta område händer mycket hela tiden och många program finns även till surfplattor även om de ännu inte ersätter dator.

Åtgärder i arbetslivet

Med hjälp av en utredning och ett dyslexiintyg av logoped, är det möjligt att få arbetsplatsanpassningar med olika hjälpmedel individen behöver. Vi har då i utredningen tittat på svårigheter och styrkor i förhållande till situationen på arbetsplatsen.

Vi kan på [Logopedbyrån](#), i samarbete med företaget [ITAKT](#), erbjuda helhetslösningar; utredning, utprovning av hjälpmedel, arbetsplatsanpassning. Det ingår då att vi ger dig utbildning i de program vi föreslagit och där Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen står för kostnaden.

HÄR KAN DU LÄSA MER OM DYSLEXI

Dyslexiförbundet FMLS, intresseorganisation för dem som har läs-, skriv- eller räknesvårigheter, www.dyslexi.org.

Föräldraföreningen för Dyslektiska Barn, FDB, till exempel LÄSK-projektet, www.fdb.nu.

Svenska Dyslexiföreningen, www.ki.se/dyslexi.

Dyslexi: förbannelse eller möjlighet?:

levnadsberättelser

Ulla Föhrer & Eva Magnusson

ISBN: 9789170186752

BTJ Förlag

Logopeden i skolan

En blogg om språk, läs- och skrivsvårigheter och tidsenliga alternativa verktyg

www.skolappar.nu

Dysseappen

Facebook: Föräldrar till barn med dyslexi, dyslexi.org, Dyslexi

Välkommen att besöka oss på

Kyrkbacksgatan 13 i Västerås – en mötesplats för dig, pedagog, elev, förälder. Inte bara för utredning, utan även för samtal om läs- och skrivsvårigheter. Vi kan också göra en enklare bedömning ifall man ännu inte tagit ställning till om man vill göra en fullständig utredning.

Kerstin Hill Svensson

Vill du veta mer:

www.logopedbyranhill.se

info@logopedbyranhill.se

Tel 021-13 94 55, 070-546 11 46